

Krijgsbedrijf x wetenschap = krijgswetenschap

De formele erkenning van het militair-wetenschappelijk onderwijs aan de Nederlandse Defensie Academie komt naderbij. Er zijn nog enkele belangrijke stappen nodig, vooral in het domein krijgswetenschappen, met militair-operationele wetenschappen als kern. Juist in dit domein moet worden zeker gesteld dat de docenten beschikken over een combinatie van militaire praktijkervaring en van wetenschappelijke kwalificaties. Dergelijke docenten leggen de basis voor de wetenschappelijke bacheloropleiding krijgswetenschappen en het latere vervolg. Dit vraagt om beleid.

prof. dr. S.J. Lindley-French en kol b.d. drs. A.C. Tjepkema*

De natie die een scherp onderscheid maakt tussen haar wetenschappers en haar krijgslieden, moet op de koop toenemen dat lafaards voor haar denken en idioten voor haar vechten
Thucydides**

FOTO SECTIE COMMUNICATIE NLDA

Het kasteel van Breda, 1900

* Lindley-French is hoofd van de sectie militair-operationele wetenschappen en Tjepkema is aan die sectie verbonden. De schrijvers zijn prof. dr. W. Klinkert en kolonel A. de Munnik dank verschuldigd voor hun commentaar op de tekst.

** Eigenlijk een Spartaanse koning geciteerd door Thucydides; George F. Will in: *Newsweek*, 24 september 2007, 70.

In de jaren zestig van de vorige eeuw schijnt het te zijn voorgekomen dat een aspirant-cadet op de vraag van de toelatingscommissie omtrent zijn wapen of dienstvak van voorkeur, antwoordde: 'de Sociaal-Economische troepen'. Het was de buitenwereld toen niet altijd duidelijk hoe krijgsbedrijf en wetenschap zich tot elkaar verhouden en het is maar de vraag of het tegenwoordig zo veel beter is.

Toch is het inzicht dat het moderne krijgsbedrijf niet zonder wetenschap kan, niet voorbehouden aan de 21-ste eeuw; het bestaat al sinds het einde van de 18-de eeuw. Evenals andere sectoren van de maatschappij heeft het krijgsbedrijf in al zijn geledingen behoefte aan wetenschappelijke inzichten. Dit betekent dat officieren naast een militaire scholing wetenschappelijk moeten worden gevormd. Het valt te bezien in welke mate dit moet gebeuren en of het nodig is alle officieren wetenschappelijk te vormen, maar in beide opzichten is er in de loop van de tijd een opwaartse trend waarneembaar.

Al is de trend positief, het militair-wetenschappelijk onderwijs aan de Nederlandse Defensie Academie is als bouwwerk niet af. Binnen dit onderwijs draait het om de militair-wetenschappelijke opleiding (MWO), populair gezegd: de officiersopleiding lang model. Nu de eindfase van de civiele erkenning daarvan nadert, is het nodig dat er nog enkele formele en inhoudelijke stappen worden gezet. Die zijn met name nodig in de studierichting krijgswetenschappen (KW) met de sectie militair-operationele wetenschappen (MOW) als middelpunt.

Het belang van de studierichting KW raakt rechtstreeks aan het bestaansrecht van de MWO en daarmee van de faculteit militaire wetenschappen (FMW). Het probleem is dat in Nederland de contouren van het vak krijgswetenschap(en) niet vastliggen en dat er zo goed als geen extern aanbod is van erkende krijgswetenschappelijke studies waaruit de NLDA hoogleraren en docenten kan betrekken, die de formele erkenning van de NLDA als universitaire instelling (mede) kunnen zekerstellen.

Wij brengen in dit artikel de stappen in beeld die intern de krijgsmacht nodig zijn om een dergelijk aanbod op gang te brengen. Bij onze aanbevelingen behoort ook de noodzaak van een attitudeverandering, die alleen maar samen met de leiding van de krijgsmacht in gang kan worden gezet. De draad van het verhaal is een korte samenvatting van de geschiedenis van de KMA-opleiding¹, inclusief enkele recente ontwikkelingen, een beschrijving van de plaats van de studie KW binnen de FMW van de NLDA en de positie van militaire wetenschappers binnen de krijgsmacht.

Bij het behandelen van deze materie bestaat de neiging zijpaden te betreden. Het is niet onze bedoeling in te gaan op de wenselijkheid van militaire vorming (in de zin van mentaliteitsvorming) in de officiersopleidingen², het internaatmodel en de integratie van wetenschappelijke en militair-vaktechnische opleidingen³.

Noch willen wij een ideaalmodel aanbevelen voor de combinatie van militaire en wetenschappelijke vorming. De Britten bijvoorbeeld,

hebben de luxe een selectie te kunnen maken uit universitair afgestudeerden die opteren voor een carrière bij de krijgsmacht.

Een ander spoor is officieren na een tijdgebonden contract extern wetenschappelijk te vormen. De meeste landen kennen een model dat lijkt op het Nederlandse.⁴ Wij achten het weinig zinvol te zoeken naar de steen der wijzen en gaan uit van het Nederlandse beleid zoals het sinds het begin van de 19-de eeuw is gevoerd, namelijk een officiersopleiding met een sterk theoretische, om niet te zeggen wetenschappelijke, inslag.

Geschiedenis

Voor een oplossing van het hiervoor geschetste probleem heeft de krijgsmacht in het verleden intern gezocht. In hun gedegen studie over de geschiedenis van de KMA hebben Petra Groen en Wim Klinkert zich gebogen over de essentie van de opleiding en vorming van de officier, en de wijze waarop deze moesten worden verwezenlijkt.⁵ Nadat in de 18-de eeuw de grote landen in Europa centrale officiersscholen hadden opgericht, volgde Nederland in 1814 met de Artillerie- en Genieschool te Delft.⁶

Met de oprichting van de KMA in 1828 werd de opleiding voor de infanterie en de cavalerie uitgebreid en men koesterde aanvankelijk zelfs de pretentie voor de marine op te leiden. De toenomen complexiteit van het bedrijfsbedrijf als gevolg van de Napoleontische vernieuwingen en de industriële revolutie had de noodzaak

- 1 De situatie op het Koninklijke Instituut voor de Marine (KIM) verschilt niet wezenlijk, zij het dat de studie daar meer tijd in beslag neemt en dat er al langer relaties met universiteiten bestaan, waardoor vrijstellingen mogelijk zijn.
- 2 Zie P.J.E.J. van den Aker, Kennis is macht, karakter is meer! Initiële officiersvorming aan de NLDA. In: MS 176 (2007) (10) 416-425.
- 3 De vaktechnische opleidingen waren lang geheel en al in de officiersopleidingen geïntegreerd, maar zijn sinds de jaren zeventig bij vakscholen ondergebracht. Een uitzondering is de vliegeropleiding, die nimmer een verantwoordelijkheid van de KMA noch van het KIM is geweest.
- 4 Zie H. Kirkels, W. Klinkert en R. Moelker (red.), *Officer education, the road to Athens.*, In: NL ARMS 2003. Dit werk beschrijft niet alleen de situatie in Nederland, maar ook die in België en Duitsland.
- 5 Petra Groen en Wim Klinkert (red.), *Studeren in uniform, 175 Koninklijke Militaire Academie 1828-2003*, Den Haag 2003.
- 6 De eerste initiatieven dateren van voor de Franse tijd.

Promotieplechtigheid

van een grotere homogeniteit van het officierskorps aangescherpt. De opleiding steunde op twee pijlers: kennisoverdracht en militaire vorming, en paste in de professionalisering van het beroep. Hoe deze pijlers zich ten opzichte van elkaar moesten verhouden, zou aanleiding zijn voor debat gedurende de gehele geschiedenis van de KMA. Het KIM volgde een eigen koers.

Beperkt academisch niveau

Het theoretisch onderwijs bewoog zich de eerste decennia op het niveau van de middelbare school. In 1863 deed de hbs zijn intrede in Nederland. De wijze van aansluiting van de KMA op deze middelbare school gebeurde met horten en stoten; een proces dat decennia in beslag nam en werd afgerond in 1890. Vanaf toen was de KMA een militaire vakschool die dezelfde vooropleidingseisen als de civiele hogeschole hanteerde, maar in de wetgeving voor het hoger onderwijs niet werd genoemd. Daardoor was de wetenschappelijke status van het instituut niet geregeld.

Degenen die voor en na de Eerste Wereldoorlog wel deze status wilden bereiken, werden tegengehouden door het militaire establishment dat:

weliswaar onderwijs op academisch niveau wenselijk [achtte], mits dit niet te theoretisch was en noodzakelijk voor de verdere scholing van de officier... Het was de militaire geest en niet het academisch denkniveau dat in hun ogen de kwaliteit van de officier bepaalde. Dat hoger onderwijs de werving zou stimuleren achtten zij een onbewezen stelling.⁷

Het academisch niveau van de KMA bleef dus beperkt en dat zou ook na de Tweede Wereldoorlog niet veranderen, althans niet tot begin jaren zestig.

Gebrek aan eensgezindheid

Vanaf 1961 ging een wetenschappelijke officiersopleiding van start en werd besloten te streven naar een wettelijke verankering. De argumenten hiervoor lagen op het gebied van de werving, de maatschappelijke status, de taken van de officier als aanvoerder en opvoeder van dikwijls goed geschoolde dienstplichtigen, alsmede de militair-technische ontwikkelingen.

Tot teleurstelling van veel betrokken bestuurders en docenten werd de beoogde wettelijke verankering niet bereikt. Factoren van invloed waren een gebrek aan eensgezindheid met de marine en externe twijfels omtrent de wetenschappelijke merites van de opleiding.⁸

Wat het laatste betreft was het inderdaad lastig vol te houden dat in drie jaar een volwaardige universitaire studie kon worden voltooid. De academische vrijheid, die in een militaire omgeving niet gewaarborgd leek, vormde ook een heet hangijzer. Aan de kant van de leiding van de krijgsmacht bleek er grote moeite zeggenschap in te leveren over de eigen officiersopleiding.⁹ Deze insisterde daarom op een krijgsmachtspecifieke oplossing.

Recente ontwikkelingen

Al was de krijgsmacht er dan niet in geslaagd – in 1963 noch in 1991 – een geloofwaardige oplossing te vinden voor de gewenste erkenning van het militair-wetenschappelijk onderwijs via het wetsvoorstel op het wetenschappelijk onderwijs voor de krijgsmacht (WWOK),

⁷ Groen, op.cit., p. 551.

⁸ Groen, op.cit., p. 552.

⁹ Met name het fenomeen studentenmedezeggenschap was moeilijk verteerbaar.

meteen daarop ontstonden wel twee nieuwe vormen van samenwerking die de breedte en de diepgang van de opleidingen zouden stimuleren. In de eerste plaats kwam de zogeheten KIK-samenwerking tussen KMA, KIM en IDL (Instituut Defensie Leergangen) tot stand. Daarnaast legden samenwerkingsovereenkomsten met civiele universiteiten de weg open naar vormen van externe erkenning. De in 1985 opgerichte faculteit militaire bedrijfskunde was al in 1992 onder dezelfde naam op een nieuwe leest geschoeid. Als vrucht van de KIK-samenwerking werden de wetenschappelijke staven van KIM en KMA in 2005 gefuseerd en faculteit militaire wetenschappen gedoopt.

Het BaMa-systeem

De belangrijkste ontwikkeling was de ondertekening van de Bologna-verklaring in 1999 door de Europese ministers van Onderwijs, die

FOTO: SECTIE COMMUNICATIE NLDA

Het Bachelormodel in beeld

als doel had een grotere mate van uniformiteit van het Europese hoger onderwijs tot stand te brengen. Zij kozen als model de Angelsaksische structuur, waarin een *undergraduate* (of *Bachelor*) en een *graduate* (of *Master*) niveau worden onderscheiden.

Deze structuur, die in Nederland bekend staat als het BaMa-systeem, kent bachelor- en master-

opleidingen op zowel hbo- als wetenschappelijk niveau.¹⁰ Na een driejarige bachelorstudie is het mogelijk de studie te verdiepen met een masterfase van een of twee jaar. Nu was althans een voornaam bezwaar weggenomen, namelijk de beperkte studieduur van de officiersopleiding in verhouding tot de civiele universiteiten, zonder dat dit tot extra kosten voor de krijgsmacht leidde.

Evenzeer van belang was de geleidelijke invoering van de academische vrijheid, samenhangend met het proces van 'verburgerlijking' van de opleidingen. De weg naar de wetenschappelijke bachelorstatus lag nu open.

Zelfstandige positie FMW

Een interne ontwikkeling van groot belang deed zich voor met de oprichting van de NLDA in 2005. De samenwerking tussen de KIK-instituten werd nu ook *top-down* gestructureerd en de FMW kreeg een zelfstandige positie naast KMA, KIM en IDL. De faculteit kreeg vijf bacheloropleidingen, waarvan er drie in clusters oftewel studierichtingen zijn ondergebracht: in Den Helder het cluster militair-technische wetenschappen (MTW), in Breda de militaire bedrijfs-wetenschappen (MBW) en de krijgswetenschappen (KW)¹¹.

De studie communicatie, informatie en commandovoeringssystemen (CISC) vindt plaats in Den Helder, terwijl de al geaccrediteerde studie civiele techniek (CiT) onder de vlag van de Universiteit Twente geschiedt. Met deze samenvestiging verkreeg de faculteit een unieke samenhang die alleen binnen de defensieorganisatie kon worden bereikt.

Accreditatie

Alle nog niet geaccrediteerde bacheloropleidingen streven naar accreditatie door de Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO). De FMW ondergaat met één bacheloropleiding (van het cluster MBW) een proefvisitatie in het

10 Bologna spreekt alleen van hoger onderwijs dat per definitie wetenschappelijk is. Het hbo is een Nederlandse uitzondering.

11 Zie voor een beschrijving daarvan: A. de Munnik, De bacheloropleiding Krijgswetenschappen aan de NLDA. In: MS 177 (2008) (1) 12.

eerste halfjaar van 2008, te volgen door een daadwerkelijke visitatie door de NVAO eind van het jaar. Daarmee moet de wettelijke status van 'erkende instelling' worden verworven. Daarna kunnen in 2009 alle studierichtingen (inclusief MBW) gevisiteerd en geaccrediteerd worden.

Studie krijgswetenschappen

We komen nu bij de kwintessens van dit artikel, namelijk de vraag in welk opzicht de FMW het probleem van het ontbreken van een extern aanbod aan krijgswetenschappelijke studies kan oplossen en mogelijk daardoor risico's

clusters elk voor zich extern gevolgd kunnen worden¹², maar daarmee zou de juist genoemde unieke samenhang binnen de FMW verloren gaan. Er zou een proces van verbrokkeling intreden, omdat de studies over enkele instituten verspreid zouden worden.

KW als bacheloropleiding kan alleen gedijen in een militaire omgeving, het beste in samenhang met de andere clusters. De redenen hiervoor liggen voor de hand: enerzijds de terugkoppeling van de praktijk op onderwijs en onderzoek, anderzijds de wisselwerking met 'flankerende' disciplines. KW bestaat uit drie secties: militaire geschiedenis en strategie (MG&S), internationale veiligheidsstudies¹³ (IVS) en militair-operationele wetenschappen (MOW).

De secties MG&S en IVS beschikken naar verhouding over veel gepromoveerde medewerkers en staan er zeker zo goed voor als de andere studierichtingen waar het gaat om de wetenschappelijke toepassing van hun bekwaamheden in het militaire domein.

De schoen wringt bij de sectie MOW, de enige die de militair-operationele praktijk als ankerpunt heeft. De kwestie is vanuit welke wetenschappelijke disciplines deze praktijk wetenschappelijk wordt geïmplementeerd oftewel hoe de sectie MOW aan officieren-docent komt die niet alleen kunnen bogen op relevante operationele ervaring, maar ook wetenschappelijk zijn gekwalificeerd, dat wil zeggen gepromoveerd.

Weinig docenten voldoen formeel aan beide criteria; wel kent de sectie nogal wat officieren met een affiniteit voor onderzoek. Het externe aanbod aan specifieke en erkende krijgswetenschappelijke studies, dat in deze behoefte zou moeten voorzien, is in Nederland zo goed als non-existent.

Hier doet zich een kip-en-ei-situatie voor: de krijgsmacht kan aan de ene kant nu nog niet zelf in geaccrediteerde masterstudies voorzien en is voor promotierechten afhankelijk van 'toevallige' parallelle benoemingen van haar hoogleraren aan universiteiten.¹⁴

De schoen wringt bij de sectie MOW, de enige die de militair-operationele praktijk als ankerpunt heeft

loopt, met de accreditatie voor de deur. We bekijken daartoe eerst het totaalplaatje van de FMW. Bij alle clusters zijn voor de krijgsmacht relevante bachelorstudieprogramma's ontwikkeld van een behoorlijk wetenschappelijk niveau.

De docenten en onderzoekers zijn civiel opgeleide vakdeskundigen, die hun expertise militair aanwenden, aangevuld door officieren die meestal een doctoraal- of masterstudie hebben afgerond. Ook toen de accreditatie nog niet in zicht was, werden in principe civiele docenten (hoogleraren, universitair hoofddocenten en universitair docenten) aangesteld conform de bij andere instellingen van wetenschappelijk onderwijs gangbare eis van een voltooid promotieonderzoek. Vanuit dat perspectief ziet de situatie er bij de FMW over de gehele lijn gerekend hoopgevend uit, zij het voor verbetering vatbaar.

Bij het cluster KW ligt de zaak wat ingewikkelder. Theoretisch beschouwd zouden de andere

12 De meeste studies hebben civiele pendanten en het is goed denkbaar dat universiteiten een militaire variant daarvan ontwikkelen; het voorbeeld van CiT gaat een eind in die richting.

13 De studie militair recht ressorteert onder deze sectie.

14 Extern promoveren is uiteraard wel mogelijk, bijvoorbeeld via militaire geschiedenis/krijgswetenschappen en militair recht aan de Universiteit van Amsterdam.

Anderzijds zou het ontbreken van voldoende gekwalificeerde officieren een beletsel kunnen zijn voor succesvolle accreditatie. Het is overigens niet waarschijnlijk dat bij zo'n proces een zwaar accent wordt gelegd op zuiver krijgswetenschappelijke criteria.

Tussenstappen

Er zit dan weinig anders op dan het nemen van tussenstappen. De eerste stap zou kunnen zijn dat voorlopig wordt geaccepteerd dat een aantal MOW-docenten 'slechts' een doctoraal- of masterstudie heeft afgerond. Een wetenschappelijke verdieping in verwante sectoren als militaire geschiedenis, internationale betrekkingen, politicologie of technologie lijkt dan acceptabel.

De tweede stap zou moeten zijn dat militaire docenten in dergelijke vakken promotieonderzoek doen. Als derde stap moet het vak krijgswetenschap beter worden gedefinieerd. De masterstudie militaire geschiedenis/krijgswetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam (UvA), die ook voor militairen openstaat¹⁵, voldoet aan heel redelijke eisen, maar ontbeert bijvoorbeeld vakken als technologie en *airpower*. In de Angelsaksische universitaire wereld is het aanbod van op de krijgsmacht gerichte masterstudies (*war studies*) groter. De finale stap moet zijn dat er na accreditatie van de KW-bachelor een Nederlandse krijgswetenschappelijke masterstudie komt met gekwalificeerde docenten.

Militaire wetenschappers

Met de accreditatie van een Nederlandse krijgswetenschappelijke masterstudie wordt een belangrijke stap gezet. Pas dan kan aan officieren een promotieonderzoekstraject in de krijgswetenschappen worden aangeboden, waarvan niet alleen de NLDA de vruchten kan plukken maar de krijgsmacht in brede zin. Nu al is het aanbod aan officieren die in een vergelijkbaar traject willen stappen, voldoende.

De regelingen die zo'n stap faciliteren, zijn echter slecht gestructureerd en verschillen per geval. In navolging van al jaren bestaande regelingen voor bijvoorbeeld juristen en ingenieurs kan het niet moeilijk zijn jaarlijks enkele

FOTO SECTIE COMMUNICATIE NLDA

Een 'joint' instelling...

geselecteerde officieren hiervoor vrij te stellen. Bij de operationele commando's bestaat echter een grote terughoudendheid omtrent het maken van beleid in dit opzicht en ze worden hierin door de Bestuursstaf niet aangemoedigd. Wij begrijpen wel dat de commando's het moeilijk genoeg hebben met de personeelstekorten in de rangen van potentiële promovendi (kapitein/majoor), zeker in het licht van lopende uitzendingen. Daar staat tegenover dat kansen om zich wetenschappelijk te verdiepen, juist talentvolle officieren zou kunnen bewegen een nieuwe uitdaging in de krijgsmacht aan te pakken.

De in dit opzicht geconstateerde terughoudendheid doet sterk denken aan de houding van het militaire establishment van begin jaren twintig:

*Het was de militaire geest en niet het academisch denkniveau dat in hun ogen de kwaliteit van de officier bepaalde.*¹⁶

De huidige militaire leiders zouden zich beter kunnen spiegelen aan een gezaghebbend Amerikaans pleidooi voor wetenschappelijke verdieping.

15 Voor de pre-BaMa categorie is IVS of Operatiën toelatingseis. Voor de militaire afgestudeerden met een 'bachelor' geldt KW. De laatste categorie heeft ook mogelijkheden bij politicologie aan de Campus Den Haag van de Universiteit Leiden, bij de masterstudies *Conflict Studies and Human Rights* van de Universiteit Utrecht en militair recht aan de Universiteit van Amsterdam.

16 Zie voetnoot 7.

FOTO SECTIE COMMUNICATIE NL/DA

'The strategic Corporal'

Competenties ontwikkelen

Generaal David H. Petraeus, commandant van de *Multi-National Force Iraq*, benadrukt in een recent artikel de noodzaak het gehele operationele spectrum te beheersen, als een voorname reden voor wetenschappelijke blikverbreding.¹⁷ Hij acht een paar jaar extra wetenschappelijke vorming stukken effectiever dan het schrijven van artikelen in militaire bladen en het luisteren naar gezaghebbende en briljante sprekers in de curricula van stafscholen.

Een studie helpt niet alleen bij uitzendingen, waar van jeugdige officieren al een goed inzicht in fundamentele kwesties van bestuur en cultuur wordt gevergd, maar ook bij het ontwikkelen van schriftelijke en mondelinge competenties.

Petraeus, die in 1987 zelf een doctorstitel in de internationale betrekkingen behaalde aan de Universiteit van Princeton, verhaalt in een anekdote van een dispuut dat hij had met een hoogleraar internationaal recht inzake de inval in Grenada van 1983. Hij beëindigde die discussie met een paper onder de veelzeggende titel: *The Invasion of Grenada, Illegal, Immoral and the Right Thing to Do*. Het genoemde artikel besluit hij met een pleidooi voor wetenschappelijke vorming:

*We cannot become competent warfighters unless we are as intelligent and mentally tough as we are aggressive and physically rugged.*¹⁸

Snel kunnen schakelen

Petraeus behoort tot de generatie 'post-Vietnam' officieren. Deze is lang optimistisch geweest over technologische oplossingen voor de vraag-

17 David H. Petraeus, 'To Ph.D. or Not to Ph.D', *The American Interest*, (2007) (7/8), 16.

18 Ibid., p. 20.

stukken waarmee de krijgsmacht wordt geconfronteerd; zij ziet nu meer heil in beter personeel. Petraeus heeft zijn sporen in de lichte infanterie verdiend, een omgeving die bij uitstek dwingt tot beheersing van het gehele spectrum van geweld, tot een *joint* instelling en tot het kunnen samenwerken met binnen- en buitenlandse troepen.

Collega's van dezelfde generatie als Charles Krulak¹⁹ en Rupert Smith²⁰ zijn tot dezelfde soort conclusies gekomen. Het gaat er niet om de vijand te verslaan maar de loyaliteit van de bevolking te winnen.

Dit vereist officieren die snel kunnen schakelen tussen de uiteenlopende eisen van tegenwoordige missies, de zogenoemde 3D: *diplomacy, development and defence*.

De leidinggevendenden moeten niet alleen snellere beslissingen dan de tegenstander kunnen nemen, maar bovenal sneller van de door henzelf gemaakte fouten leren. Kortom, in het moderne krijgsbedrijf is een solide wetenschappelijke attitude een groot voordeel.²¹

Doeners of denkers?

Het is onze stellige indruk dat ook Nederlandse militaire leiders, misschien soms onbewust, die attitude hebben. Dat wil niet zeggen dat zij die attitude als wenselijk voor het krijggsbedrijf uitdragen.

Te vaak hoort men dat officieren vooral doeners – impliciet: minder denkers – moeten zijn. Een groot contingent officieren heeft alleen de korte officiersopleiding (KOO) gevolgd en wordt nauwelijks gestimuleerd in een volgende loopbaanfase alsnog voor een kennisverdieping te kiezen.

Mogelijk wordt dit beter nu het flexibele personeelssysteem (FPS) is ingevoerd. Dit bevat elementen die uitdrukkelijk in de richting van de wetenschappelijke officiersopleiding wijzen. Onlangs heeft luitenant-generaal Hans Leijh, hoofd-directeur personeel, nog eens verwezen naar de *Defensienota 2000*, waarin Defensie verantwoordelijkheid neemt voor de *employability* van haar personeel.²² De meerjarige officiersopleidingen blijven bestaan om drie redenen:

- de basis-wetenschappelijke vorming en de ontwikkeling van een bijbehorende attitude hebben een grote meerwaarde;
- Defensie handhaaft de bachelor-masterstructuur: we moeten officieren met een vwo- of een hbo-achtergrond een traject kunnen bieden dat hen boeit;
- *life time employment* kan voor vrijwel iedereen, dus zeker voor wetenschappelijk gevormde officieren, worden verzekerd.

Slotbeschouwing

Een benadering in stappen is naar onze mening de beste methode om krijgswetenschap als academisch vak gestalte te geven en wel binnen de studierichting KW aan de NLDA. Uitgangspunt is de noodzakelijke inbreng van relevante militair-operationele kennis en ervaring in combinatie met erkende wetenschappelijke kwalificaties.

Voorlopig zit er niet meer in dan dat die militaire docenten worden aangesteld die tenminste een universitaire graad hebben behaald. Vervolgens kunnen geselecteerde officieren, zo mogelijk via terzake geldende regels, in staat worden gesteld een promotieonderzoek af te ronden. Degenen die daarin zijn geslaagd kunnen de weg openleggen naar de benoeming van 'militaire' hoogleraren en de ontwikkeling van een eigen domein krijgswetenschappen, waarvan een masterstudie een belangrijk product moet zijn.

Dat laatste sluit naadloos aan op de opdracht van de politieke leiding aan de NLDA om een eigen masteropleiding te ontwikkelen. De gang van zaken is nu dat bachelorstudenten zonder meer of met weinig extra aanvullende eisen

19 Charles C. Krulak: The Strategic Corporal: Leadership in the Three Block War, *Marines Magazine*, (1999) (1), is een vroeg voorbeeld van zulk denken. Een artikel in *The Economist* van 27 oktober 2007, getiteld 'Brains, not Bullets', wijst in dezelfde richting.

20 Sir Rupert Smith, *The Utility of Force, the Art of War in the Modern World*, Londen 2005.

21 Inspirerend in dit opzicht is ook het werk van Williamson Murray en Richard Hart Sinnreich (red.), *The past as prologue: the importance of history to the military profession*, Cambridge 2006.

22 H. Lansink, *Carré* (2008) (1) 27.

KMA, de 'oude HBS'

worden toegelaten tot universitaire masterstudies. Veel officieren die voor een langdurige carrière bij de krijgsmacht kiezen, willen straks na een bachelor een masterstudie afronden. De gelegenheid daartoe groeit met het toenemende aanbod van nationale en Angelsaksische masterstudies.

De krijgsmacht is dan gebaat bij een masterstudie die aansluit op haar eigen behoeften. Ons geprefereerde model voor een KW-master is gebaseerd op de masterstudie *War in the Modern World* bij *War Studies* van *King's College* (Londen).²³ Op de structuur en inhoud van een dergelijke opleiding kan Defensie invloed uitoefenen, bijvoorbeeld via een extensie van de bacheloropleiding bij KW. Daarmee wordt een brede achtergrond gecombineerd met een voor de Nederlandse operationele omgeving bekende inhoud.

De moeite die moet worden gedaan om het Nederlandse militair-wetenschappelijke gebouw af te maken, is dus betrekkelijk gering. Hier moet wel bij worden gezegd dat deze voltooiing niet mogelijk is zonder steun van de militaire top van de krijgsmacht. De wat afstandelijke, 'a-intellectuele' attitude in de hogere regionen

zal het op den duur afleggen tegen de ambitie van veel jonge officieren om zich wetenschappelijk te meten met vergelijkbare civiele beroepsgroepen en buitenlandse collega's.

De Hogere Defensie Vorming (HDV) van het IDL wordt weliswaar sinds 2007 afgerond met een niet-academische (hbo-)master, maar dit omstreden initiatief spoort slecht met het streven van de FMW naar wetenschappelijke accreditatie en kan moeilijk anders worden uitgelegd dan als een tussenstap.

Het zou goed zijn als de Koninklijke Vereniging ter Beoefening van de Krijgswetenschap (KVBK) zich over dit soort kwesties zou uitspreken. Deze vereniging speelt nu al een belangrijke rol, onder meer door het uitgeven van de *Militaire Spectator* en het organiseren van lezingen. Wil ze haar naam echt eer aan doen, dan zou ze meer moeten richten op het doelgericht intensiveren van de band tussen onderwijs en onderzoek. Daarmee zou ze haar voorwaardenscheppende rol uitbreiden naar een rol als motor in de versterking van het wetenschappelijk niveau van de krijgsmacht.

Dit pleidooi staat niet op zich, maar wil de *Werdegang* voltooien die in 1814 met de oprichting van de Artillerie- en Genieschool is ingezet. In de bijna tweehonderdjarige geschiedenis van het militair-wetenschappelijk onderwijs in Nederland valt een gestage opwaartse lijn te constateren.

In sommige perioden heeft de krijgsmacht voorop gelopen in vergelijking met de samenleving; de laatste vijftig jaar staat de krijgsmacht enigszins op achterstand. Wij zijn ervan overtuigd dat de opwaartse lijn naar civiele erkenning van ons militair-wetenschappelijk onderwijs binnen bereik ligt. Het zou fraai zijn als de civiele erkenning daarvan in de eerstvolgende ronde zou worden gehaald. ■

²³ Zie www.kcl.ac.uk/schools/sspp/ws/tpg/wimw. Deze masterstudie kan via e-learning worden gevolgd, dus ook tijdens uitzendingen en vaarperiodes.